

Darko Lukić

Transmedijski pristup kazalištu

Sibila Petlevski,
Drama i vrijeme,
Hrvatski centar ITI, 2007.

Drama i vrijeme, knjiga znanstvenih ogleđa i kazališnih kritika Sibile Petlevski naslovljena je više filozofski negoli strogo teatrološki pa nam autorica već i samim naslovom signalizira diskurs i opseg rukopisa.

Ovakav autoričin pristup ne iznenađuje znano li da je znanstveni opus Sibile Petlevski sustavno, razvojno i kontinuirano usmjeren prema nečemu što sama naziva "razvojem metoda 'nove teatrologije'" (Petlevski, 2007., str. 32) referirajući se izravno na pojam "nove teatrologije" na tragu pokušaja definicije Marca De Marinija.

De Marini, naravno, već i zbog naravi svojih uvjerenja, nipošto nije "propisao" niti je "opisao" pojam "nove teatrologije", ali je u svojim teatrološkim istraživanjima naznačio njezine osnovne značajke. Riječ je svagda o transmedijskom pristupu kazalištu, o teatrologiji koja predmnijeva interdisciplinarnost i koja uvažava nelinearnost suvremenoga znanstvenog istraživanja. Sibila je Petlevski među onim hrvatskim znanstvenicama i znanstvenicima u području umjetnosti koja zastupa, promiče i prakticira upravo takvu teatrologiju. Zbog toga je

bilo neizbježno ovaj prikaz započeti od samoga naslova, a jednako bi ga se moglo nastaviti razmatranjem samih naslova poglavlja i tekstova okupljenih u ovoj knjizi.

U poglavlju naslovljenom "prostori sjećanja" Petlevski izlaže tri znanstvena ogleđa međusobno povezana problemom memorije. Sjećanje autorica razmatra na kognitivnoj, (auto)refleksivnoj, povijesnoj i izvedbenoj razini, ukazujući na osjetljivu složenost i fluidnost sjećanja kao događaja naspram postavljenog pamćenju kao procesa. U tim se razmatranjima autorica bavi ponajprije nasiljem, i to, naravno, "izvođenjem nasilja", razmatrajući koncepte nasilja i boli u izvedbenim umjetnostima od antičkih grčkih motiva do suvremenog doba, na razini dramaturgije, estetike, kulturalnih studija pa do socijalne psiho(pato)logije, uočavajući moguće obrasce za teatrološko mapiranje pojave. Filozofski se pristup u tako postavljenom razmatranju jednostavno podrazumijeva, jednako toliko koliko se i povremeni "upadi" pjesničkog stila i vokabulara ne prepoznaju kao "strano tijelo" u znanstvenom ogleđu. Nasilje se u izvedbenim praksama (ali i kao izvedbena praksa) postavlja na razinu pamćenja. Nakon toga autorica pristupa problemu sjećanja i to preko *mimesisa* u teoriji sjećanja. Ulazeći u razgovor s nekim od najznačajnijih studija problema pamćenja u suvremenom tehnološkim okruženju (prije svega onih Do-

nalda Merlina i Katherine Nelson), autorica razmatra mehanizme pohrane sjećanja i njihova međuodnosa sa suvremenim tehnologijama, što je svakako jedan od temeljnih problema u razumijevanju kazališne recepcije i perceptivnih praksi kazališnih gledatelja u suvremenom svijetu, ali i vrlo značajno pitanje u teorijama izvedbe. Petlevski se ovdje ograničava na prostore kulturalne i autorefleksivne izvedbe, otvarajući moguću slijed postavljanja niza izvedenih problema. Ogded o maloj formi u hrvatskoj drami očit je primjer funkcionalnosti "nove teatrologije" – umjesto stoljećima prakticiranoga proučavanja povijesti kazališta s aspekta razvitka dramske književnosti, u ovom je slučaju pristup postavljen u drugom smjeru – razmatranjem razvitka dramskih poetika u ovisnosti o utjecajima koje je na dramski tekst vršio proces razvitka kazališta (svakako u značenjima postdramskog kazališta i izvedbenih teorija).

Nakon ovih teatroloških ogleđa, prvo vrlo široko postavljenih pa do kraja poglavlja logično i nenasilno fokusiranih na hrvatsko iskustvo, već od drugog poglavlja "Utopija i vizija" pa do kraja knjige autorica se bavi isključivo hrvatskim kazalištem, na različite načine i u okviru različitih tema i oblika iskaza. Od hrvatske moderne i Krležje, preko Šnajdera, Matišića, Vujčića i Slamniga, kroz dva poglavlja razmatra dva temeljna pitanja, najprije pitanje "Utopije i vizije", a potom

probleme koje u naslovu sljedećeg poglavlja jasno definira kao "Kazalište riječi".

Nakon toga, u posljednjem poglavlju slijedi niz od 24 odabrane kazališne kritike okupljene pod naslovom "U službi glumca" koje su proizvod višegodišnje aktivne kritičarske prakse Sibile Petlevski i koje izvrsno osvjetljavaju teorijski i znanstveni(čki) diskurs prvog dijela knjige, jednako kao što taj prvi dio čvrsto legitimira i identificira odabrane kritike pa i samu autoričinu kritičarsku praksu.

U svakom slučaju, ova je knjiga u izdanju biblioteke Mansioni (u ovom trenutku najvažnijega nakladničkog mjesta suvremene hrvatske teatrologije) ne samo novi značajan doprinos Sibile Petlevski hrvatskoj teatrologiji nego i doprinos oblikovanju sve manje maglovita krajolika "nove teatrologije" u nas.

